

Kijk je boos omdat ik goed ben? Werkers 11de uur Peter Schmidt

1 Samenvattend overzicht van het artikel

Een sociaal conflict over gepast loon, b.v. in de druivenpluk, zal je niet oplossen met deze parabel! Ook een hereboer uit Jezus' tijd kon er in die situatie niet mee aan de slag. En toch vertelt Jezus deze 'onrealistische' parabel.

Parabels dagen uit

De auteur was ooit in gesprek met een herder in de Pyreneeën. Geen enkele herder zou 99 schapen in de steek laten om er één te zoeken, vertelde deze. Of welke boer zou het onkruid zomaar laten opschieten tussen de tarwe? Of welke vader zou zijn zoon die alles verkwistte, zomaar weer accepteren? Jezus' parabels staan dicht bij het leven, maar staan er ook haaks op! Ze dagen je uit om je aan het denken te zetten. Ook de parabel van de Werkers van het Elfde uur.

Parabels tonen toe God anders is

Parabels vertellen over Jezus' visie over hoe de heerschappij van God (van zijn Koninkrijk) onder ons werkelijkheid kan worden. Precies zoals Jezus' optreden leren zijn parabels over het anders-zijn van God in zijn relatie met mensen. Je staat er verbaasd van en frons je wenkbrauwen. Ook deze parabel strijkt tegen de haren in. 'Mijn wegen zijn uw wegen niet,' zegt Jesaja over God. Heel onverwacht en intrigerend wil het vreemde gedrag van de wijngaardenier (God zelf) een ander godsbeeld brengen.

Het gaat niet om verdienen, maar om liefde

Velen zien godsdienst als een geestelijke commerce tussen God en mens. Voldoende religieuze praktijken kunnen ons behouden om spijt het kwaad in je leven, toch de eindprijs van de hemel te halen. Ik moet zelf mijn heil verdienen. Als ik goed genoeg leef, dan is God dat aan mij verplicht. Wie het niet verdiend heeft, moet in elk geval niet profiteren. Dat was zeker opvatting van de Farizeeën die Jezus omgang met 'tollenaars en zondaars' alleen maar konden afkeuren. Maar God zoekt bij ons geen verdiensten, hij zoekt liefde. Zoals ouders dat ook bij hun kinderen doen. Ook als kinderen 'dom doen', zullen zij en dan daarom hun liefde ontzeggen? Als hun kind 'terugkeert', zullen zij dan eerst een juridische voldoening eisen? Zullen zij denken in de logica van 'loon naar werken'? Deze manier van denken is niet vanzelfsprekend, daarom vertelt Jezus deze 'dwarse' parabel.

Parabels lezen in hun context

Twee heel concrete achtergronden hepen ons om de parabel beter te situeren. Enerzijds de houding van Jezus tegenover tollenaars en zondaars: zijn barmhartige houding tegenover zij die de wetsonderhouding niet zo nauw nemen, stuit op de afkeuring van de Farizeeën. (Cf de ergernis in de parabel t.a.v. de Heer die de 'late werkers' evenveel

uitbetaalt. Niemand had hen gehoord. Jezus wil het wel doen!)

Ten tweede in de jaren 70-80 als Mattheus zijn evangelie schreef waren er heel wat niet-joden, meest Griekssprekende heidenen die –onbesneden en zonder ooit de joodse wet te onderhouden- tot de kerk toetraden. Zij die de hele wet al van jongsaf hadden onderhouden (de werkers van eht eerste uur) nemen het niet dat de heidenen (de werkers van het elfde uur) zomaar opgenomen worden zonder dezelfde historische verdiensten als de joodse christenen.

De liefde is belangrijker dan de wet

In heel het Nieuw Testament blijkt hetzelfde stramien als in de parabel de evidentie te zijn: ons geluk en ons heil kunnen wij niet ‘verdienen’, het is ons steeds ‘zomaar geschonken’, ‘puur genade’. In het geloof gaat het niet over onze prestaties tegenover God, maar over zijn ‘overweldigende barmhartigheid’. Mogen we er dan zomaar op los leven? Juist diegenen die overweldigend de Liefde hebben ervaren, zullen gevoelig zijn om ook vanuit die begenadiging te leven en meer dan ooit barmhartig te zijn. “Kijk je soms zo boos omdat ik goed ben?”

2 Methodische suggesties

* Wie strikt alleen volgens principes van ‘farizeese rechtvaardigheid’ rekt, zal nooit de boodschap van deze parabel vatten. (zie punt 3) Er zit trouwens iets aanstootgevends in voor wie hem alleen oppervlakkig leest. In het gesprek kan ook die weerstand ervaren worden, maar hij dient doorprik!

* Heel het evangelie is doordrongen van de ‘andere logica’ die we hier lezen, deze van God zelf, en waarvan we in Jezus’ optreden voortdurend de consequenties zien. Tot ergernis van de Farizeeën. Als gespreksleider dien je je daarvan bewust te zijn.

* Eigengerechtigheid is het complete tegenovergestelde van Gods handelen. Het was de verdienste van Luther en het protestantisme om tegenover de eigengereidheid van de katholieken (je moet je hemel verdienen!) Gods prioriteit van barmhartigheid en genade te benadrukken.

* Goede gespreksvragen kunnen een beste leidraad vormen.

3 In het leven is échte menselijkheid getekend door heel veel barmhartige genade

* Bij processen die vaak in de media sterk uitgesmeerd worden, hoor je vaak de roep naar strenger optreden en meer (dood)straffen. Heel de discussie rond het gevangeniswezen in ons land gaat erover. Strenger straffen (en dus ook uitvoeren van korte gevangenisstraffen en dus ook meer gevangnissen) of de vraag stellen of en hoe de gevangenen weer in

de samenleving komen en een toekomst kunnen uitbouwen. In België zijn er 70 % ontslagen gevangenen die er weer in belanden. In Nederland is dat maar 40 %. Zou er een andere aanpak mogelijk zijn? Kleinere detentiehuisen (zoals er al enkele zijn) blijken veel humaner en veel minder 'herval' te kennen bij ontslag. Maar overtuig maar eens de omgeving als een verlaten paterskerk in een centrum van een stad in aanmerking komt voor verbouwing en huisvesting van een tiental gevangenen. En zeker als de gemeenteraad een beslissing zou moeten nemen enkele maanden voor de verkiezingen.... Snap je waarover het gaat?

* Gezinnen met een kind dat ernstig beperkingen toont of dat verstandelijk minder hoog scoort dan zijn broer/zus hebben het getroffen als de ouders en de andere gezinsleden het opbrengen om geen 'strikte gelijk-behandeling' in de opvoeding toe te passen. Hoe zorgbehoevender zij zijn, hoe meer recht zij hebben op eigen aanpak en op niet-gelijke behandeling met de overige gezinsleden. Op grond van deze 'humane basis' kan er meer begrip groeien voor de eigen logica van Gods houding zoals we die weerspiegeld zien in Jezus en het evangelie. Het meest kwetsbare gezinslid zal het meest bescherming genieten. Als andere kinderen dat als discriminatie ervaren, denken zij farizeïsch en niet evangelisch.

* In de houding tegenover migranten en vluchtelingen is er weinig 'elfde-uur-denken'. Voor ongenueanceerde rechtse-denkers zijn zij oorzaak van alle ellende, profiteren, voorkeurbehandeling,... Tot je hun verhaal hoort, hun levens-omstandigheden leert kennen, de gevolgen van hun ontheemding wat leert inschatten, hun uitsluitingen en vernederingen aanhoort,... Van de wit-zwarte opinie blijft er maar weinig over als je zo'n gezin concreet leert kennen. Het 'wetsdenken' kan vlug overslaan in 'barmhartige ondersteuning.' Maar opnieuw, zeker n.a.v. de komende verkiezingen zullen sommigen de 'zgn. profiteurstrommel' van migranten laten rommelen. Christenen zouden luid ertegen moeten protesteren! Snap je het dat de parabel met het échte leven te maken heeft???

4 Het evangelie omgekeerd

Héél het evangelie staat bol van de 'ommekeer' die Jezus op een wat aanstootgevende manier in de parabel van het Elfde uur ons brengt. Het Magnificat om te beginnen (Luc. 2). De Bergrede met de Zaligsprekingen (Mt. 5 -7). Lees deze teksten rustig voor jezelf.

Peter Schmidt werkt andere evangeliepassages uit in zijn bijdrage. Duidelijk is dat Jezus' boodschap – in navolging van wie God is - helemaal haaks staat op spontane opvattingen. Maar als je er dieper op in gaat merk je dat de logica van het evangelie je in staat stelt om op een andere manier échte menselijkheid te beleven. Menselijkheid waardoor zij die minder kansen hebben in het leven, ook aan hun trekken kunnen komen en mogen hopen op begrip en waardering. Evangelie voor de armen!

5 Suggesties voor een gebedsmoment (15')

(ook apart opgenomen als **bijlage 3** om eventueel voor de groep af te drukken)
Lied Z.J. 312 Die vroeg zijn aangeworven (Willem Barnard) op youtube te beluisteren:
[ZJ 312 Die vroeg zijn aangeworven \(youtube.com\)](#) (Ook als **bijlage 2** opgenomen.)

5.1 Die vroeg zijn aangeworven (t.: Willem Barnard)

1 Wie vroeg zijn aangeworven, van die wordt veel gevraagd;
zij zwoegen van de morgen tot midden in de nacht.

Die later zijn gekomen, die krijgen veel te veel,
ze vragen met de vromen een evenredig deel.

2 De vroegen zijn de vroeden, de pioniers van ouds,
die God reeds vroeg ontmoetten; zijn stem is hun vertrouwd.
Die later zijn gekomen, die krijgen evenveel,
de daders en de dromers een evenredig deel.

3 De werkers van het elfde, het late avonduur,
die krijgen toch hetzelfde als elke pionier.

Die later zijn gekomen, die krijgen evenveel,
de vaders en de zonen, een evenredig deel.

4 Wat is er niet verdragen? Wat is er niet geduld?
De hitte van de dagen, de wroeging van de schuld.
Die later zijn gekomen, verwachten evenveel,
zij laten het zich lonen met evenredig deel.

5 De dag is haast gestorven, de as bedekt het vuur,
de nacht verwekt de morgen, en wij, wij staan te huur.

Die later zijn gekomen, die krijgen evenveel,
de slaven en de sloven, een evenredig deel.

6 Wij hebben lang gezweven, wij vragen uit één mond:
geef ons het loon des levens, geef ons het volle pond!
Die later zijn gekomen, die geeft Hij evenveel,
die slapen en die sloven, een evenredig deel.

7 De alleroudste vaders, de allerjongste zoon,
zij krijgen Gods genade, dat is het volle loon.

Die later zijn gekomen, die krijgen evenveel,
genade zal hun lonen, een evenredig deel.

5.2 Schriftlezing Mt. 13,24-30 Onkruid onder de tarwe

Welke landbouwer zal nu het onkruid laten opgroeien?
Maar... in Gods Rijk mag niets van wat goed is verloren gaan!

5.3 Gebed om mededogen

(Kees Pannekoek, Heel die wereld, Gooi en Sticht, p. 102)

Laat ons bidden tot God,
wiens mededogen jegens de mensen
onvoorstelbaar groot is.

Voor de politieke partijen
en de maatschappelijke bewegingen
die zich baseren op het christendom;
dat ze het mededogen erkennen
als een belangrijke factor
in het menselijk verkeer.

Voor allen die - beroepshalve of vrijwillig -
zich bekommeren om de maatschappelijk onaanangepasten;
dat ze mededogen weten te combineren
met rechtvaardigheid en gestrengheid.

Voor de (groot)ouders en alle anderen
die verantwoordelijk zijn
voor de opvoeding van kinderen;
dat ze bij de jeugd spelenderwijs
waardering aankweken
voor de zachte krachten in de mens.

Voor onszelf en onze medechristenen,
die zich in parochie en gemeente
sterk maken voor de beleving
van christelijke waarden;
dat we begrip opbrengen
voor elkaars menselijke zwakheden,
dat we de praktijk van het mededogen
hoog op de agenda houden.

God van liefde en mededogen,
U peilt de harten van de mensen
en beoordeelt hen naar hun goede wil.
Wij danken U daarvoor
en wij vragen U:
maak milde mensen van ons,
want met de maat waarmee we anderen meten,
zullen we zelf gemeten worden.
Dat vragen we U door Jezus,
die ons voorging in mededogen tegenover allen
die Hij op zijn weg tegenkwam. Amen.

Aan- en opmerkingen aan guido.debonnet@skynet.be